

УДК 342.25:341.231.14

[https://doi.org/10.52058/2786-6300-2025-11\(41\)-250-265](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2025-11(41)-250-265)

Нинюк Інна Іванівна кандидат наук з державного управління, доцент кафедри політології та публічного управління, Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк, <https://orcid.org/0000-0001-6544-2393>

Нинюк Марія Антонівна кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри політології та публічного управління, Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк, <https://orcid.org/0009-0001-5082-533X>

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ СТАНДАРТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ МІСЦЕВОЇ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

Анотація. Трансформація системи публічного управління в Україні після 2014 року безпосередньо зумовлена децентралізаційними процесами, які стали невіддільною частиною євроінтеграційного курсу держави. Делегування адміністративних і фінансових повноважень від центральних органів до місцевих громад супроводжується імплементацією міжнародно-правових стандартів місцевого самоврядування, що ґрунтуються на принципах субсидіарності, прозорості, підзвітності та участі громадян в ухваленні рішень. Водночас у процесі реалізації реформи виникає низка обмежень, зокрема недостатність ресурсної бази територіальних громад, проблеми адміністративно-територіального устрою та конфліктність у відносинах між місцевими органами самоврядування й виконавчої влади. Наукові підходи акцентують на необхідності гармонізації національного законодавства з міжнародними нормами та забезпеченні дотримання конституційно-правових засад. Важливу роль відіграють документи Ради Європи, Європейська хартія місцевого самоврядування та інші міжнародні акти, що визначають правові межі муніципальної автономії. Реформуючи систему публічного управління, Україна спирається на міжнародний досвід, зокрема польську модель децентралізації, яка передбачає зміцнення фінансової спроможності громад і розвиток демократичних інститутів. Попри досягнення, виклики інституційної й нормативної адаптації залишаються актуальними. Практика імплементації міжнародних норм ускладнюється правовими колізіями, нестачею координації між державними інституціями та недостатньою інформованістю суспільства, що гальмує прийняття реформ. Водночас поступове розширення конституційних основ муніципальної влади, розвиток фінансової автономії, посилення контролю за діяльністю органів влади та впровадження стандартів у сфері прав людини й безпеки формують основу

для ефективної місцевої демократії. Міжнародно-правові стандарти є універсальним інструментом створення сучасної моделі публічного управління, що поєднує правові, адміністративні та соціально-економічні механізми розвитку громад, підвищує прозорість влади й поглиблює інтеграцію України в європейський правовий простір.

Ключові слова: місцеве самоврядування, децентралізація, міжнародно-правові стандарти, Європейська хартія місцевого самоврядування, муніципальна автономія, правова гармонізація, публічне управління.

Ninyuk Inna Ivanivna PhD in Public Administration, Associate Professor of the Department of Political Science and Public Administration, Lesya Ukrainka Volyn National University, Lutsk, <https://orcid.org/0000-0001-6544-2393>

Ninyuk Mariya Antonivna PhD in Public Administration, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Political Science and Public Administration, Lesya Ukrainka Volyn National University, Lutsk, <https://orcid.org/0009-0001-5082-533X>

INTERNATIONAL LEGAL STANDARDS FOR THE ORGANIZATION AND FUNCTIONING OF LOCAL PUBLIC AUTHORITY

Abstract. The transformation of the system of public administration in Ukraine after 2014 is directly linked to decentralization processes, which have become an integral part of the country's European integration course. The transfer of administrative and financial powers from central authorities to local communities is accompanied by the implementation of international legal standards of local self-government, based on the principles of subsidiarity, transparency, accountability, and citizen participation in decision-making. At the same time, the reform faces several limitations, including the insufficient resource base of territorial communities, problems of administrative-territorial organization, and tensions in the relations between local self-government and executive authorities. Scholarly approaches emphasize the necessity of harmonizing national legislation with international norms and adhering to constitutional and legal foundations. Documents of the Council of Europe, the European Charter of Local Self-Government, and other international acts play a significant role in defining the legal framework of municipal autonomy. In the course of reforms, Ukraine takes into account foreign experience, particularly the Polish model of decentralization, which provides for strengthening the financial capacity of communities and developing democratic institutions. Despite achievements, the challenges of institutional and normative adaptation remain pressing. The practice of implementing international norms is complicated by legal conflicts, insufficient coordination among state institutions, and limited public awareness, which slows down

the acceptance of reforms. At the same time, the gradual expansion of constitutional foundations of municipal power, the development of financial autonomy, enhanced oversight of public authorities, and the introduction of standards in the field of human rights and security provide a basis for effective local democracy. Ultimately, international legal standards serve as a universal tool for shaping a modern model of public governance that combines legal, administrative, and socio-economic mechanisms for community development, fosters government transparency, and deepens Ukraine's integration into the European legal space.

Keywords: local self-government, decentralization, international legal standards, European Charter of Local Self-Government, municipal autonomy, legal harmonization, public governance.

Постановка проблеми. У сучасних умовах розвитку демократичних держав і процесів глобалізації дедалі важливішого значення набуває питання ефективної організації та функціонування місцевої публічної влади. Одним з основних чинників забезпечення її результативності та легітимності є дотримання міжнародно-правових стандартів, що формуються під впливом універсальних і регіональних документів міжнародних організацій. Водночас у правовій науці спостерігається низка суперечностей та нерозв'язаних проблем, пов'язаних із визначенням змісту, структури та механізмів імплементації цих стандартів у національні правові системи. З одного боку, міжнародно-правові акти проголошують принципи децентралізації, субсидіарності, самоврядування та участі громадян в ухваленні рішень, з іншого – їхня адаптація постає перед політичними, правовими та інституційними викликами, що зумовлює відмінності в практиках держав.

Особливої актуальності проблема набуває для країн із перехідними демократичними системами, де становлення місцевої публічної влади супроводжується пошуком балансу між централізацією та автономією, необхідністю забезпечення фінансової самостійності громад і водночас дотриманням міжнародних зобов'язань. Невідповідність між національним законодавством і міжнародними стандартами створює ризики фрагментарності правового регулювання, знижує рівень прозорості й підзвітності місцевої влади, ускладнює процеси демократичного контролю.

Отже, проблема полягає в потребі всебічного наукового осмислення міжнародно-правових стандартів організації та функціонування місцевої публічної влади, з'ясування механізмів їхньої інтеграції у внутрішньодержавні правові системи та визначення оптимальних шляхів гармонізації з урахуванням національної специфіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій літературі питання імплементації міжнародно-правових стандартів місцевого самоврядування

розглядається в контексті демократизації публічної влади, удосконалення інституційного механізму децентралізації та гармонізації національного законодавства з європейськими нормами. Зокрема, Д. Мартиновський досліджує імплементацію міжнародно-правових виборчих стандартів у процесі децентралізації, підкреслюючи важливість узгодження виборчого законодавства України з положеннями Європейської хартії місцевого самоврядування для підвищення рівня легітимності та прозорості діяльності місцевих органів влади [1]. Взаємодію місцевих органів публічної влади в умовах децентралізації аналізує А. Крусян, наголошуючи на необхідності посилення координаційних зв'язків між органами виконавчої влади та самоврядування для ефективної реалізації принципу субсидіарності [2]. Проблеми реалізації адміністративно-правового статусу органів місцевого самоврядування у межах реформи децентралізації вивчає А. Баско, визначаючи правові прогалини та дисбаланси в розподілі повноважень між різними рівнями влади, що гальмують практичну реалізацію міжнародних стандартів місцевого врядування [3]. На інформаційних механізмах забезпечення імплементації стандартів місцевої демократії акцентує Н. Туркоцьо, підкреслюючи значення відкритих даних, електронного врядування та цифрових інструментів участі громадян у прийнятті управлінських рішень [4]. Міжнародно-правові стандарти організації й функціонування місцевої публічної влади аналізують К. Коваленко та С. Зливко, порівнюючи українську модель управління з європейськими практиками. Дослідники вказують на необхідність інституційної адаптації українського законодавства до вимог Ради Європи, що сприятиме зміцненню правових гарантій на місцевому рівні [5]. На процесі переходу від законодавчого закріплення міжнародних стандартів до їх практичної імплементації зосереджується І. Софінська, підкреслюючи проблеми недостатньої ефективності правозастосування в діяльності місцевих органів [6]. Необхідність реформування територіальної організації публічної влади з урахуванням зарубіжного досвіду, що дає змогу сформувати гнучку модель управління, здатну забезпечити баланс між централізацією та самоврядуванням, обґрунтовують Л. Оленковська та М. Дурман [7]. Імплементацію міжнародно-правових стандартів місцевої демократії через призму принципів відкритості, участі та субсидіарності розглядає О. Ременяк, визначаючи напрями підвищення ефективності правових механізмів місцевого врядування [8]. Територіальну організацію влади в Україні досліджує Л. Комаха, наголошуючи на потребі вдосконалення управлінських процедур і розмежування повноважень для посилення спроможності місцевих громад [9]. Міжнародно-правові стандарти захисту персональних даних у діяльності місцевих органів влади розкривають К. Врублевська-Місюна та В. Тичина, звертаючи увагу на важливість поєднання процесів децентралізації з гарантіями прав людини в цифровому середовищі [10].

Узагальнюючи результати проаналізованих наукових праць, можна зазначити, що дослідники приділяють значну увагу проблемі узгодження національного законодавства з міжнародно-правовими стандартами у сфері місцевого врядування. У працях вітчизняних учених простежується прагнення розкрити як теоретичні засади децентралізаційних процесів, так і практичні механізми їх реалізації відповідно до положень Європейської хартії місцевого самоврядування. Водночас виявлено низку проблем, пов'язаних із недостатньою узгодженістю нормативно-правових актів, обмеженим доступом до інформації та потребою підвищення ефективності правозастосування. Це підкреслює актуальність подальших досліджень, спрямованих на вироблення дієвих підходів до гармонізації українського законодавства з міжнародними стандартами організації та функціонування місцевої публічної влади.

Мета статті є комплексне дослідження міжнародно-правових стандартів організації та функціонування місцевої публічної влади, розкриття їхнього змісту, джерел і принципів, а також з'ясування особливостей їх імплементації в національну правову систему України.

Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання:

- 1) проаналізувати міжнародно-правові стандарти організації та діяльності місцевої публічної влади, визначити їхні джерела, принципи та нормативно-правові засади;
- 2) дослідити процес імплементації міжнародно-правових стандартів у національне законодавство України та оцінити ступінь його відповідності міжнародним зобов'язанням держави;
- 3) виявити проблеми гармонізації національного та міжнародного правового регулювання у сфері місцевого самоврядування й обґрунтувати рекомендації щодо вдосконалення механізмів реалізації міжнародних стандартів місцевого врядування в Україні.

Виклад основного матеріалу. Трансформація системи публічного управління в Україні тісно пов'язана з упровадженням принципів децентралізації. Починаючи з 2014 року, на політико-правовому рівні реалізовано низку важливих заходів, спрямованих на перерозподіл повноважень, фінансових ресурсів та відповідальності від центральних органів влади до місцевих. Цей процес відбувався в контексті стратегічного курсу України на європейську інтеграцію, що передбачає узгодження національних правових інститутів із міжнародними нормами, зокрема зі стандартами, які регламентують участь органів місцевого самоврядування в електоральних процедурах. Важливим складником таких змін є імплементація міжнародно-правових стандартів у сфері місцевого самоврядування, зокрема виборчих механізмів [1, с. 126].

Сучасні тенденції суспільного розвитку, спрямовані на утвердження українського конституціоналізму, орієнтованого на обмеження державної влади в інтересах громадянського суспільства та забезпечення прав і свобод людини, формують нову парадигму державного управління. У межах цієї парадигми

діяльність органів виконавчої влади виходить за межі традиційних адміністративно-управлінських функцій, набуваючи координативного, забезпечувального та наглядово-моніторингового характеру у взаємодії з іншими суб'єктами й об'єктами управління [2, с. 86]. Децентралізація публічної влади – характерний процес для багатьох держав, зокрема й для України, оскільки вона спрямована на підвищення результативності управління, сприяння розвитку територіальних громад та забезпечення більшої відкритості й підзвітності влади. Залежно від політичних, адміністративних та соціальних умов країни застосовуються різні моделі децентралізації [3].

Право брати участь у діяльності місцевого органу влади передбачає можливість впливати на прийняття рішень та виконання повноважень і обов'язків цього органу. Закон має забезпечувати механізми, що сприяють реалізації цього права. При цьому, без будь-якої несправедливої дискримінації, закон може встановлювати спеціальні заходи для різних ситуацій або певних категорій осіб [4, с. 915].

Фахівці у сфері права схильні виділяти сучасні моделі управління на місцевому рівні, а отже й форми децентралізації влади, зокрема англосаксонську, континентальну та іберійську системи. Водночас кожна держава обирає власну модель організації місцевої публічної влади, і практика показує, що провести чітке розмежування між цими системами неможливо. Так, у багатьох країнах, зокрема в Австрії, Німеччині та Японії, місцеве самоврядування ґрунтується на поєднанні елементів як англосаксонської, так і романо-германської систем, доповнених специфічними національними рисами. Це зумовлює появу у науковців концепцій про своєрідні «змішані», «гібридні» або «конгломератні» форми організації та функціонування місцевої публічної влади [5, с. 97].

Таблиця 1

Основні документи міжнародно-правових стандартів місцевого самоврядування

Джерело	Тип документа	Основний зміст
Європейська хартія місцевого самоврядування	Регуляторний документ Ради Європи	Визначає принципи автономії громад, участі громадян та організаційної структури місцевого самоврядування
Міжнародний пакт про громадянські та політичні права	Універсальна конвенція ООН	Забезпечує права громадян на участь у місцевому самоврядуванні та доступ до інформації
Європейська конвенція з прав людини	Регуляторний договір Ради Європи	Передбачає захист прав на участь у громадських справах та належне адміністративне забезпечення
Резолюції Генеральної Асамблеї ООН	Рекомендаційні документи	Встановлюють стандарти доступності та якості послуг місцевих органів влади

Джерело: створено авторами на основі [11–14]

Міжнародно-правові стандарти організації та функціонування місцевої публічної влади становлять основу ефективного управління на місцевому рівні й забезпечують узгоджену взаємодію державних органів із громадянським суспільством. Ці стандарти відображаються в основних принципах децентралізації, субсидіарності, участі громадян у процесах ухвалення рішень, підзвітності та прозорості діяльності органів місцевого самоврядування. Джерела міжнародно-правових стандартів охоплюють універсальні декларації, конвенції та договори, а також регіональні документи, зокрема Європейську хартію місцевого самоврядування [11], яка встановлює мінімальні вимоги до правового й організаційного забезпечення місцевого самоврядування.

Нормативно-правові основи цих стандартів передбачають гармонізацію національного законодавства з міжнародними нормами, що сприяє ефективному регулюванню повноважень місцевих органів влади, фінансовій автономії громад та механізмів контролю за їхньою діяльністю. Значну увагу приділено процедурі імплементації міжнародних стандартів у внутрішнє право, яка передбачає формування системи нормативних актів, що забезпечують вертикальну й горизонтальну узгодженість між різними рівнями влади та ефективну взаємодію з населенням.

Нормативно-правові основи імплементації стандартів передбачають систему документів, які регулюють організаційні, фінансові та функціональні аспекти діяльності місцевих органів влади. Важливим складником є забезпечення відповідності національних актів міжнародним зобов'язанням, що дає змогу уникнути правових колізій та створює передумови для розвитку демократичних механізмів управління.

Таблиця 2

Основні принципи міжнародно-правових стандартів місцевого самоврядування

Принцип	Опис	Значення для місцевого самоврядування
Децентралізація	Делегування повноважень від центральних органів влади до місцевих	Забезпечує автономію громад та швидке реагування на потреби населення
Субсидіарність	Виконання функцій владою, найближчою до громадян	Підвищує ефективність управління та залученість громадян
Підзвітність	Відповідальність органів місцевого самоврядування перед населенням	Зміцнює демократичні механізми контролю та прозорість діяльності
Участь громадян	Залучення населення до ухвалення рішень	Сприяє врахуванню інтересів місцевих спільнот
Прозорість	Відкритість процедур і доступ до інформації	Підвищує довіру до органів влади та легітимність рішень

Джерело: власна розробка авторів

Отже, міжнародно-правові стандарти місцевого самоврядування визначають правові й організаційні засади для розвитку автономних територіальних громад, забезпечують гармонізацію національного законодавства з міжнародними зобов'язаннями та сприяють підвищенню ефективності й прозорості діяльності місцевих органів влади.

Міжнародно-правові стандарти організації та функціонування місцевої публічної влади є основою для впровадження ефективної, підзвітної та демократичної моделі місцевого управління. В умовах європейської інтеграції Україна посилює увагу до дотримання принципів, визначених у Європейській хартії місцевого самоврядування, забезпечуючи наближення вітчизняної системи публічної влади до сучасних європейських підходів [6, с. 86].

Реформа місцевого самоврядування в Україні у 2021–2025 роках активно реалізується з урахуванням міжнародного досвіду та стандартів, зокрема тих, що визначені Радою Європи, Європейською хартією місцевого самоврядування та польською моделлю децентралізації [7, с. 147]. Основним напрямом є децентралізація – делегування адміністративних, фінансових і розпорядчих повноважень від центру до місцевих громад, що дає змогу підвищити якість публічних послуг і забезпечити участь населення в ухваленні рішень.

Головною ознакою сучасних реформ є оновлення правової та конституційної основи муніципальної влади через поєднання європейських і власних традицій. Створення нових адміністративно-територіальних одиниць, зміцнення ресурсної автономії громад та посилення фінансової самостійності набули особливого значення в державній політиці розвитку територій [7, с. 146; 8, с. 99]. На практиці органи місцевого самоврядування постають перед викликами інституційної спроможності, забезпечення законності та контролю, що зумовлює потребу в подальшій гармонізації національного законодавства з міжнародно-правовими актами [8; 15, с. 8].

У період кількох довоєнних років місцеве самоврядування значно зміцнилося. Водночас виявилися певні проблеми, для вирішення яких були потрібні конституційні зміни. До них належала відсутність повноцінного місцевого самоврядування на субрегіональному та регіональному рівнях; правова невизначеність у взаємодії місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування щодо здійснення державними адміністраціями окремих повноважень місцевого самоврядування; а також відсутність належного правового статусу місцевих державних адміністрацій у контексті забезпечення законності діяльності органів місцевого самоврядування [9, с. 186]. Досягнення стратегічних цілей у сфері вдосконалення інформації про особу передбачає розвиток нових програм, створення вітчизняних систем захисту та усунення суперечностей сучасного законодавства. Крім того, особливого значення сьогодні набуває законодавчий контроль за розвитком електронного середовища на рівні місцевого самоврядування [10, с. 150].

Для оцінки поточного стану гармонізації національного та міжнародного правового регулювання доцільно звернутися до порівняння основних вимог Європейської хартії місцевого самоврядування з фактичним станом їхнього виконання в Україні.

Таблиця 3

**Порівняльна характеристика стандартів Європейської хартії
місцевого самоврядування та їхнє відображення в українському
законодавстві**

Стандарт Європейської хартії місцевого самоврядування	Реалізація в Україні	Виявлені проблеми
Правова основа автономії місцевого самоврядування	Конституція України та Закон «Про місцеве самоврядування» закріплюють автономність	Залежність від виконавчої влади, дублювання функцій місцевих адміністрацій
Фінансова автономія	Упроваджено систему місцевих бюджетів, частина податків спрямовується громадам	Висока залежність від трансфертів, недостатня дохідна база
Організаційна автономія	Громади формують власні ради та виконавчі органи	Слабка інституційна спроможність, низька кадрова компетентність
Принцип субсидіарності	Відображений у концепції децентралізації	Нечітке розмежування повноважень, конфлікти юрисдикції
Судовий захист прав місцевого самоврядування	Передбачено конституційне право на судовий захист	Судова практика залишається нестабільною, слабка правозастосовна культура

Джерело: власна розробка авторів

Місцеве самоврядування в Україні функціонує на основі конституційно закріплених принципів, законодавчих норм і міжнародних стандартів публічного управління. Сукупність нормативно-правових актів визначає механізми взаємодії державної влади й територіальних громад, забезпечує фінансову автономію місцевих бюджетів, участь громадян у прийнятті управлінських рішень та формування сучасної системи саморегулювання органів влади.

Фундаментальною основою функціонування місцевого самоврядування є Конституція України [16], яка закріплює право територіальних громад на самостійне розв'язання питань місцевого значення, визначає організаційну структуру влади на місцях і забезпечує взаємозв'язок між органами державного управління та місцевого самоврядування. Цей документ створює передумови для реалізації принципів децентралізації, народовладдя та ефективного публічного управління. Бюджетний кодекс України [17] є основним фінансовим інстру-

ментом розвитку місцевого самоврядування. Він регламентує порядок формування та використання місцевих бюджетів, встановлює принципи фінансової самостійності, прозорості й підзвітності місцевих органів влади. Цей документ створює фінансово-економічні умови для ефективного саморегулювання, підвищення якості публічного управління та забезпечення стабільності місцевих фінансів.

Важливу роль у формуванні сучасних стандартів публічного управління відіграє Орхуська конвенція (Aarhus Convention on Access to Information, Public Participation in Decision-Making and Access to Justice in Environmental Matters) [18], що визначає міжнародні принципи забезпечення доступу громадськості до екологічної інформації, участі в процесах прийняття управлінських рішень і реалізації права на правосуддя. Її принципи активно імплементуються в українську практику, сприяючи підвищенню рівня прозорості діяльності органів місцевої влади, розвитку механізмів громадської участі та зміцненню демократичних засад місцевого самоврядування.

Системоутворювальним документом у сфері місцевого управління є Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» [14], який визначає правові, організаційні та фінансові засади діяльності місцевих рад, виконавчих органів та сільських, селищних, міських голів. Цей документ регулює взаємодію органів місцевого самоврядування з державними адміністраціями, визначає їхні компетенції, механізми відповідальності й підзвітності, тим самим забезпечуючи ефективне функціонування системи публічного управління на місцях. Він є основою для розвитку саморегулювання територіальних громад і реалізації принципів субсидіарності.

Важливим кроком у реформуванні територіальної організації влади став Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [19], який запровадив механізми укрупнення адміністративно-територіальних одиниць. Документ передбачає підвищення фінансової спроможності громад, удосконалення надання адміністративних і соціальних послуг, а також посилення участі населення в процесах прийняття управлінських рішень. Він сприяє ефективній реалізації реформи децентралізації, формує передумови для створення самодостатніх територіальних утворень, здатних до саморегулювання й сталого розвитку.

Отже, зазначені документи створюють комплексну нормативно-правову базу для функціонування місцевого самоврядування в Україні. Вони забезпечують поєднання конституційних принципів народовладдя, фінансової децентралізації, відкритості, прозорості та ефективності публічного управління, формуючи сучасну модель саморегулювання на місцевому рівні.

Попри відчутні зрушення у сфері децентралізації українська модель місцевого самоврядування поки що не відповідає міжнародним стандартам. Виявлені

проблеми зумовлюють потребу в удосконаленні правового регулювання, підвищенні фінансової самостійності та створенні дієвіших механізмів контролю й відповідальності.

Науково обґрунтовані рекомендації щодо вдосконалення механізмів реалізації міжнародних стандартів у сфері місцевого врядування мають враховувати як нормативно-правові, так і організаційно-інституційні аспекти. Одним із напрямів є формування стабільної фінансової бази місцевого самоврядування шляхом закріплення в законодавстві гарантій щодо мінімального рівня власних доходів громад, який не може бути знижений через державні трансферти. Важливо також розширити можливості громад у запровадженні місцевих податків і зборів, що відповідає міжнародним рекомендаціям щодо фінансової автономії.

Не менш важливим є питання прозорості та підзвітності органів місцевого самоврядування. Міжнародні стандарти вимагають, щоб діяльність місцевих органів була відкритою та зрозумілою для громадян. У цьому напрямі в Україні досягнуто певних успіхів завдяки поширенню електронних сервісів та інструментів участі громадян, однак ці практики залишаються фрагментарними. Розвиток механізмів громадського контролю, таких як публічні консультації, бюджети участі та інструменти локальної демократії, має бути закріплений законодавчо як обов'язковий елемент функціонування місцевої влади.

Таблиця 4

Рекомендації щодо вдосконалення механізмів реалізації міжнародних стандартів у сфері місцевого самоврядування

Напрямок удосконалення	Рекомендація	Очікуваний результат
Фінансова автономія	Закріплення гарантій щодо мінімального рівня власних доходів громад; розширення прав у сфері місцевого оподаткування	Підвищення фінансової незалежності громад, зменшення залежності від трансфертів
Кадрова спроможність	Створення системи обов'язкового навчання посадових осіб; розвиток електронного врядування	Професійний розвиток кадрів, ефективність управління
Судовий захист	Розширення ролі Конституційного Суду; посилення адміністративного судочинства	Забезпечення реальної автономності місцевого самоврядування
Партнерство з державою	Упровадження інституційних консультацій з асоціаціями громад	Демократизація законотворчого процесу
Прозорість і підзвітність	Законодавче закріплення механізмів громадської участі та контролю	Зростання довіри громадян до органів місцевого самоврядування

Джерело: власна розробка авторів

Отже, процес гармонізації національного та міжнародного правового регулювання місцевого самоврядування в Україні має багатовимірний характер, поєднуючи правові, фінансові, інституційні та культурні аспекти. Попри те, що у сфері децентралізації та правового забезпечення місцевого врядування досягнуто істотного прогресу, рівень відповідності міжнародним стандартам залишається недостатнім. Проблеми фінансової залежності, кадрової неспроможності, правової невизначеності та відсутності стабільних механізмів партнерства між державою й громадами потребують комплексного розв'язання. Запропоновані рекомендації свідчать, що вдосконалення механізмів реалізації міжнародних стандартів можливе через поєднання правових реформ, інституційних перетворень і розвитку демократичної культури. Досягнення рівня місцевого самоврядування, що відповідає європейським стандартам, можливе лише за умови комплексного підходу.

Висновки. Реформа системи публічного управління в Україні відбувається в контексті європейської інтеграції та спирається на принципи децентралізації, які передбачають передачу повноважень і ресурсів від центральної влади до місцевих органів. Такий підхід відповідає міжнародним стандартам місцевої демократії, закріпленим в основних міжнародно-правових документах, зокрема Європейській хартії місцевого самоврядування.

Децентралізація – не лише інструмент підвищення ефективності управління та розвитку територіальних громад, а й важливий чинник демократизації суспільних відносин і формування громадянського суспільства. Водночас процес імплементації міжнародно-правових стандартів супроводжується низкою проблем: обмеженістю фінансово-матеріальної бази громад, недосконалістю адміністративно-територіального устрою, колізіями між міжнародними нормами та національними актами, недостатньою інституційною спроможністю органів влади.

Загалом, децентралізація та запровадження міжнародно-правових стандартів формують підґрунтя для створення ефективної, підзвітної та прозорої системи публічного управління в Україні. Ці стандарти посилюють місцеву демократію, сприяють розвитку автономних громад і поступовому наближенню національного законодавства до європейських норм, однак потребують подальшого вдосконалення законодавчої та інституційної бази, а також підвищення рівня практичної реалізації ухвалених рішень.

Перспективи подальших досліджень у цьому напрямі полягають у глибшому аналізі механізмів взаємодії центральних і місцевих органів влади в умовах децентралізації, розробленні інструментів забезпечення фінансової самодостатності територіальних громад, а також вивченні кращих практик європейських країн щодо інтеграції цифрових технологій у систему місцевого самоврядування. Важливим завданням є також оцінка ефективності реалізації

законодавчих новацій у сфері публічного управління та вироблення рекомендацій щодо посилення інституційної спроможності громад як основи для сталого демократичного розвитку України.

Література:

1. Мартиновський Д. П. Імплементація міжнародно-правових виборчих стандартів місцевого самоврядування в процесі децентралізації влади в Україні. *Децентралізація публічної влади в Україні: здобутки, проблеми та перспективи: матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Львів, 23 травня 2025 р.). Львів, 2025. С. 126–131. URL: <https://constitutionalist.com.ua/wp-content/uploads/2025/07/3бїрник-матеріалів-Міжнародної-конференції-Львів-23.05.2025.pdf#page=126> (дата звернення: 01.10.2025).
2. Крусян А. Р. Науково-практична парадигма взаємодії місцевих органів публічної влади в умовах децентралізації в Україні. *Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління*. 2021. № 6(18). С. 79–97. DOI: [https://doi.org/10.32689/2617-9660-2021-6\(18\)-79-97](https://doi.org/10.32689/2617-9660-2021-6(18)-79-97) (дата звернення: 01.10.2025).
3. Баско А. В. Проблеми реалізації адміністративно-правового статусу органів місцевого самоврядування в контексті реформи децентралізації. *Актуальні проблеми держави і права*. 2024. Вип. 101. С. 11–17. DOI: <https://doi.org/10.32782/apdp.v101.2024.2> (дата звернення: 01.10.2025).
4. Туркоцьо Н. Інформаційні механізми забезпечення імплементації міжнародно-правових стандартів місцевої демократії в процесі децентралізації місцевої влади в Україні. *Публічне управління та адміністрування в Україні: євроінтеграційний поступ : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції за міжнародною участю* (м. Івано-Франківськ, 31 травня 2024 р.). Івано-Франківськ, 2024. С. 913–916. URL: http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/20864/1/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D1%82%D0%B5%D0%B7_%D0%86%D0%A4%D0%9D%D0%A2%D0%A3%D0%9D%D0%93_2024.pdf#page=913 (дата звернення: 01.10.2025).
5. Коваленко К. Є., Зливко С. В. Міжнародно-правові стандарти організації та функціонування місцевої публічної влади. *Кримінально-виконавча система України та її роль у розбудові правової і соціальної держави : матеріали XII Всеукраїнської заочної науково-практичної конференції* (м. Чернігів, 01 грудня 2023 р.). Чернігів, 2023. С. 96–101. URL: https://pau.edu.ua/wp-content/uploads/2024/10/Konferenciya-verstka-molodih-uchenih_01.12.pdf#page=96 (дата звернення: 01.10.2025).
6. Софінська І. Міжнародні стандарти місцевого самоврядування: від законодавчого закріплення до імплементації. Міжнародні та європейські стандарти місцевого самоврядування: проблеми імплементації в Україні: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Львів, 20 грудня 2019 р.). Львів, 2020. С. 85–90. URL: https://fpk.in.ua/images/biblioteka/2bac_pravo/Problem-samovryaduvannya.pdf (дата звернення: 01.10.2025).
7. Оленковська Л. П., Дурман М. О. Концептуальні основи реформування територіальної організації публічної влади України у призмі зарубіжного досвіду. *Вісник КНТУ*. 2021. № 3 (78). С. 144–152. URL: <https://ojs.kntu.net.ua/index.php/visnyk/article/view/162> (дата звернення: 01.10.2025).
8. Ременяк О. І. Імплементація міжнародно-правових стандартів місцевої демократії в процесі децентралізації місцевої влади в Україні. *Вісник національного університету "Львівська політехніка". Серія: юридичні науки*. 2022. № 22. С. 96–102. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2019/nov/19961/remenyak.pdf> (дата звернення: 01.10.2025).

9. Комаха Л. Г. Територіальна організація влади в Україні: підходи до удосконалення процесу трансформації. *Інвестиції: практика і досвід*. 2025. № 1. С. 183–188. URL: <https://pauka.com.ua/index.php/investplan/article/download/5427/5481/12284> (дата звернення: 01.10.2025).
10. Врублевська-Місюна К. М., Тичина В. П Міжнародно-правові стандарти захисту інформації про особу. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. 2022. № 74 (2). С. 149–154. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2022.74.58>
11. European Charter of Local Self-Government. Strasbourg, 1985. URL: <https://rm.coe.int/168007a088> (date of access: 01.10.2025).
12. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права. Документ 995_043. Ратифікація від 19.10.1973. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text (дата звернення: 01.10.2025).
13. Європейська конвенція з прав людини. Документ 995_004. Редакція від 01.08.2021. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення: 01.10.2025).
14. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України. Документ 280/97-ВР. Редакція від 12.09.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 13.10.2025).
15. Міжнародні стандарти місцевого самоврядування: хрестоматія / Є. І. Бородін, С. А. Квітка, Т. М. Тарасенко. Дніпро, 2019. URL: <https://ir.nmu.org.ua/bitstreams/6975d38fd0c2-4f4b-8395-8813e3444775/download> (дата звернення: 01.10.2025).
16. Конституція України. Документ 254к/96-ВР від 28.06.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 01.10.2025).
17. Бюджетний кодекс України. Документ 2456-VI. Редакція від 04.07.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення: 01.10.2025).
18. Aarhus Convention on Access to Information, Public Participation in Decision-Making and Access to Justice in Environmental Matters. Denmark, 1998. URL <https://unece.org/fileadmin/DAM/env/pp/documents/cep43e.pdf> (date of access: 01.10.2025).
19. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України. Документ 157-VIII. Редакція від 14.05.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19> (дата звернення: 01.10.2025).

References:

1. Martynovskyi, D. P. (2025). *Implementatsiia mizhnarodno-pravovykh vyborchykh standartiv mistsevoho samovriaduvannia v protsesi detsentralizatsii vlady v Ukraini* [Implementation of international legal electoral standards of local self-government in the process of decentralization of power in Ukraine]. *Detsentralizatsiia publichnoi vlady v Ukraini: zdobutky, problemy ta perspektyvy – materialy VII Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii – Decentralization of public power in Ukraine: achievements, problems and prospects: materials of the VII International Scientific and Practical Conference* (Lviv, May 23, 2025) (pp. 126–131). Lviv. Retrieved from <https://constitutionalist.com.ua/wp-content/uploads/2025/07/36ірник-матеріалів-Міжнародної-конференції-Львів-23.05.2025.pdf#page=126> [in Ukrainian].
2. Krusian, A. R. (2021). *Naukovo-praktychna paradyhma vzaiemodii mistsevykh orhaniv publichnoi vlady v umovakh detsentralizatsii v Ukraini* [Scientific and practical paradigm of interaction of local public authorities under decentralization in Ukraine]. *Expert: paradyhmy yurydychnykh nauk i derzhavnoho upravlinnia – Expert: Paradigms of Legal Sciences and Public Administration*, 6(18), 79–97. [https://doi.org/10.32689/2617-9660-2021-6\(18\)-79-97](https://doi.org/10.32689/2617-9660-2021-6(18)-79-97) [in Ukrainian].
3. Basko, A. V. (2024). *Problemy realizatsii administratyvno-pravovoho statusu orhaniv mistsevoho samovriaduvannia v konteksti reformy detsentralizatsii* [Problems of implementing the administrative and legal status of local self-government bodies in the context of decentralization reform]. *Aktualni problemy derzhavy i prava – Actual Problems of the State and Law*, 101, 39–44. <https://doi.org/10.32782/apdp.v101.2024.2> [in Ukrainian].

4. Turkotsio, N. (2024). Informatsiini mekhanizmy zabezpechennia implemntatsii mizhnarodno-pravovykh standartiv mistsevoi demokratii v protsesi detsentralizatsii mistsevoi vlady v Ukraini [Information mechanisms for ensuring the implementation of international legal standards of local democracy in the process of decentralization of local government in Ukraine]. *Publichne upravlinnia ta administruvannia v Ukraini: yevrointehratsiinyi postup: materialy Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii za mizhnarodnoiu uchastiu – Public management and administration in Ukraine: European integration progress: materials of the All-Ukrainian scientific and practical conference with international participation* (Ivano-Frankivsk, May 31, 2024) (pp. 913–916). Ivano-Frankivsk. URL: http://repositc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/20864/1/%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D1%82%D0%B5%D0%B7_%D0%86%D0%A4%D0%9D%D0%A2%D0%A3%D0%9D%D0%93_2024.pdf#page=913 [in Ukrainian].
5. Kovalenko, K. Ye., & Zlyvko, S. V. (2023). Mizhnarodno-pravovi standarty orhanizatsii ta funktsionuvannia mistsevoi publichnoi vlady [International legal standards of organization and functioning of local public authorities]. *Kryminalno-vykonavcha systema Ukrainy ta yii rol u rozbudovi pravovoi i sotsialnoi derzhavy : materialy XII Vseukrainskoi zaочноi naukovo-praktychnoi konferentsii – The criminal and executive system of Ukraine and its role in the development of a legal and social state: materials of the XII All-Ukrainian correspondence scientific and practical conference* (Chernihiv, December 1, 2023) (pp. 96–101). URL: https://pau.edu.ua/wp-content/uploads/2024/10/Konferenciya-verstka-molodih-uchenih_01.12.pdf#page=96 [in Ukrainian].
6. Sofinska, I. (2020). Mizhnarodni standarty mistsevoho samovriaduvannia: vid zakonodavchoho zakriplennia do implementatsii [International standards of local self-government: from legislative consolidation to implementation]. *Mizhnarodni ta yevropeiski standarty mistsevoho samovriaduvannia: problemy implementatsii v Ukraini: materialy Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii – International and European standards of local self-government: implementation problems in Ukraine: materials of the All-Ukrainian scientific and practical conference* (Lviv, December 20, 2019) (pp. 85–90). Lviv. Retrieved from https://fpk.in.ua/images/biblioteka/2bac_pravo/Problem-samovryaduvannya.pdf [in Ukrainian].
7. Olenkovska, L. P., & Durman, M. O. (2021). Kontseptualni osnovy reformuvannia terytorialnoi orhanizatsii publichnoi vlady Ukrainy u pryzi zarubizhnogo dosvidu [Conceptual foundations of reforming the territorial organization of public power in Ukraine in the context of foreign experience]. *Visnyk KNTU – KNTU Bulletin*, 3(78), 144–152. Retrieved from <https://ojs.kntu.net.ua/index.php/visnyk/article/view/162> [in Ukrainian].
8. Remeniak, O. I. (2022). Implementatsiia mizhnarodno-pravovykh standartiv mistsevoi demokratii v protsesi detsentralizatsii mistsevoi vlady v Ukraini [Implementation of international legal standards of local democracy in the process of decentralization of local government in Ukraine]. *Visnyk Natsionalnogo universytetu «Lvivska politekhnika». Serii: Yurydychni nauky – Bulletin of the National University “Lviv Polytechnic”. Series: Legal Sciences*, 22, 96–102. Retrieved from <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2019/nov/19961/remenyak.pdf> [in Ukrainian].
9. Komakha, L. H. (2025). Terytorialna orhanizatsiia vlady v Ukraini: pidkhody do udoskonalennia protsesu transformatsii [Territorial organization of power in Ukraine: approaches to improving the transformation process]. *Investytsii: praktyka i dosvid – Investments: Practice and Experience*, 1, 183–188. Retrieved from <https://nayka.com.ua/index.php/investplan/article/download/5427/5481/12284> [in Ukrainian].
10. Vrublevska-Misiuna, K. M., & Tychyna, V. P. (2022). Mizhnarodno-pravovi standarty zakhystu informatsii pro osobu [International legal standards for the protection of personal information]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnogo universytetu. Serii: Pravo – Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series: Law*, 74(2), 149–154. Retrieved from <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2023/01/28-1.pdf> [in Ukrainian].

11. European Charter of Local Self-Government. (1985). Strasbourg. Retrieved from <https://rm.coe.int/168007a088>
12. International Covenant on Civil and Political Rights. Document 995_043. Ratification of 19.10.1973. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text
13. European Convention on Human Rights. Document 995_004. Edition dated 01.08.2021. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text
14. On local self-government in Ukraine: Law of Ukraine. Document 280/97-VR. Edition dated 12.09.2025. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].
15. Borodin, Ye. I., Kvitka, S. A., & Tarasenko, T. M. (2019). *Mizhnarodni standarty mistsevoho samovriaduvannia: khrestomatiia* [International standards of local self-government: a reader]. Dnipro. Retrieved from <https://ir.nmu.org.ua/bitstreams/6975d38f-d0c2-4f4b-8395-8813e3444775/download> [in Ukrainian].
16. Constitution of Ukraine. Document 254к/96-VR dated 28.06.1996. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> [in Ukrainian].
17. Budget Code of Ukraine. Document 2456-VI. Edition dated 04.07.2025. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> [in Ukrainian].
18. *Aarhus Convention on Access to Information, Public Participation in Decision-Making and Access to Justice in Environmental Matters*. (1998). Denmark. Retrieved from <https://unece.org/environment-policy/public-participation/aarhus-convention>.
19. On the voluntary unification of territorial communities: Law of Ukraine. Document 157-VIII. Edition dated 14.05.2020. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19> [in Ukrainian].